

(*Dalol a hadnagy*) frappáns archaizálása tetszett:

„Vagyok ám én is fényesség,
az atyaistentől hozzád követ.
Szavam vagyok: hitem vagyok,
ha ott látsz is seregedben.”

A kötet első versétől (*Proteusz*) kezdve megfigyelhető a kollektívum sorsa iránti szenvedélyes érdeklődés summázata a kötetzáró *Adtál hazát*: „A haza megvan. / Nincs okunk koldulásra.”

A *sereg arca* gazdag intellektuális fölépítésű anyaga minden bizonnyal mai líránk egyik nem lebecsülendő vonalához kapcsolódik. A kötet hatásában már nem lehetünk ilyen biztosak: olvasóközönségünk más típusú lírát kedvel mostanában. Ennek vizsgálata azonban alapos irodalomszociológiai fölmérést igényelne. (*Szépirodalmi, 1971.*)

BODOSI GYÖRGY: A NAP HIÁNYA

„Csodálkozó szemek mélyén / rejtőzöm, úgy hiszem boldogan.” — olvashatjuk még a kötet elején. Végre egy boldog költő, aki végzetesen összebogozódó lelkiállapotok, kifinomult érzékenységek, morális vagy világnézeti eredetű vívódások helyett egyszerűen csak boldogságát, áhítatos életszeretét vetíti a dunántúli táj egyébként sokszor megénekeit képeire! — Bodosi költői és emberi magatartása *rokon-szenvet ébreszt*. Versein az értelem szenvedélye sugárzik át. Kereső, figyelő szövegdéka nemegyszer határozottan megfogalmazódik. „Fülesni, jól figyelni — ez a dolgod. / Kihallani hangok zsvivájából a dallamot.” (*Utat találni*) — vagy: „Agykérgem türelmetlen sejtjei / a létezés akarják érteni.” (*Könyörgés*) — Eddig rendben is volnánk!

Jó néhány dolog azonban *nem tesz*ik. — Nem tetszenek például a konvencionális jelzők. A fölfokozott érzékiségű szerelmes versekben (ld. *Utolsó alkalom* című ciklus) *csobbanó* habok,

fürge gyikocskák próbálják az olvasót ámulatba ejteni. (Míntha a habok csak csobbanók, a gyikocskák pedig csak fürgek lehetnének.) A kötet néhol egész világosan *A huszonhatodik év* Szabó Lőrincét idézi. Ugyanaz a hermetikus stílus, ugyanaz a szemlélet: a szerelem itt is „cél, ok, értelem”, mely a hibátlan világrend benyomását kelti. Nem is a mesterrel van baj, hanem — mondjuk ki! — a mester Bodosit hatalmába kerítő hatásával. Harmadik kötetből több originális megoldást váránk!

Lehet, hogy furcsán hangzik, de Bodosi nyugalma is nyugtalanít. Derűs, kiegyensúlyozott, néha meditatív költői világának harmóniáját csak ritkán bontja meg *A nap hiánya*. A természetben uralkodó harmónia bemutatása mögött elsikkadnak a társadalmi élet konfliktusai. Vagyis: a természet fölülkerekedik a nemcsak természetben, hanem társadalomban is élő ember rovására. Ebből egyértelműen következik, hogy Bodosi képeinek forrása, verseinek legfőbb közege a természet. Gyakori szavai: a *csillag, szél, víz, fény, hold*. (A sorrend s a példák természetesen esetlegesek.) Néhány vers azonban arra mutat, hogy költőnk „lilios” hite előbb-utóbb komolyabb kérdésekkel találja szembe magát. „Miért zártál be önmagamba? / Ki kényszerít tovább e sorsra?” (*Minden lehetnék*) — Az önnön korlátain túllépni kívánó én eme megnyilatkozása mellett ott találjuk a modern természettudományos műveltség megtorpanásait is a nagy misztérium, a halál előtt. (*Séta, augusztusi, Akármilyen lesz, A kivétel*) — Élet, halál, lét, létezés emlegetése önmagában nyilvánvalóan nem absztrakció. Nem objektív líra ez, sokkal oldottabb annál. De Bodosi lírája az első kötet (*Az öröm szavai*) mindennapos gondokat megszólaltató egyszerűségétől többé-kevésbé jól kirajzolódó utat jelez egy tárgyiasabb típus felé. Mostani könyvének talán egyik legjobb versében (*Szorító*) például az embert és csillagokat egybekapcsoló iastráng képe népi és intellektuális hang összefonódásának lehetőségeit mutatja.

A Borsos Miklós illusztrációival díszített kötet, megvalósult újdonság híján, inkább csak lehetőségeket rejt magában. (*Magvető, 1971.*)

O. S.

UTUNK ÉVKÖNYV '72

A régiiek, ha olvasni akartak, vagy az élet ügyes-bajos dolgaiban tanácsra, eligazításra volt szükségük; patikaszer kellett vagy a csillagok állása, csupán kivették tékájukból a sokszor egyetlen könyvüket, a naptárt, a kalendáriumot, s máris választ kaptak kérdéseikre.

Később a naptárak szórakoztató jellege erősödött, majd megjelent az *évkönyv*, a naptár irodalmibb leszármazottja. S mivel a világban eligazodni vágyó ember „bár szinte elborítva már a reánk zúduló ismeretanyagtól, adattól, értesüléstől s mégis mind mohóbb ráfordulással, mind érzékenyebben a magunk s a világ dolgaira” akar még többet tudni. Ezt a tudásvágyat használja fel az *Utunk* szerkesztősege, hogy felújítson egy nemes hagyományt, az immár öt éve minden esztendőben megjelenő évkönyvével.

Az idei évkönyvük azonban — tekintve a szokásos képpel-verssel illusztrált naptárrésztől — rendhagyó, lemond az elődeire jellemző látványos sokműfajúságról, egyetlen célnak rendelvén alá az egész kötetet: a szellemi élet eredményeiről, törekvéseiről adni számot. S tegyük mindjárt hozzá, kevés mű valósította meg jobban a kitűzött célt.

Kilencven szerzőtől olvashatunk itt riportot, visszaemlékezést, aprócska esszét vagy éppen minitanulmányt, s a kilencvenféle hang biztosítja a színt, a változatosságot, noha a téma közös: a kulturális élet, a szellemi javak. Ebből adódik aztán — no meg a címek kezdőbetűje szerinti sorrendből —, hogy egymás mellett olvashatunk Be-

nedek apóról s az atomfizikáról, művészetekről és sportról.

A témát a maga sokrétűségében járják körül: szó esik szinte minden művészeti ágról, több művésztelep életébe, alkotói műhelyekbe pillanthat be az olvasó. Megtudjuk, milyen klaszszikusokat játszanak a kolozsvári és a „vidéki” színházak, hogy megindult a TV magyar nyelvű adása; milyen pályát futott be eddig Széles Anna, hol épültek skanzenek, miben különbözik a két Szervátiusz művészet; az utóbbi évek sikeresebb könyveinek felsorolását kapjuk, „folklórgyűjtő diákokcskák”-ról s diáklapokról (!), és ki győzné felsorolni, mi mindenről esik még szó.

Valóban képes krónika — a múlt emlékeinek, a jelen tevékenységének, és a jövőre vonatkozó terveknek képei tárnak elénk Balogh Edgár, Szemlér Ferenc, Kós Károly, Jancsó Elemér, Szabó T. Attila — hogy csak a legismertebb neveket említsem — és a fiatalabb írók-kritikusok-irodalomtörténészek tolla nyomán. Fura ellentmondás, hogy a képes krónikában éppen a — különben nagyon érdekes — fényképek minősége rossz.

Síró Heráklitus és mosolygó Demokritus váltogatja mégis egymást az olvasáskor. Heráklitusként arra gondolva, hogy az évkönyvekhez szokott olvasó az érdeklődési körétől igencsak távol eső témák miatt aligha fogja az *Évkönyv '72*-t kezébe venni, nem találja szórakoztatónak, s valljuk meg, kicsit hiányoznak is a szorosabb értelemben vett szépirodalmi műfajok; s Demokritusként azt látva, hogy az *Évkönyv '72* segítségével felfedezhetjük s birtokba vehetjük azt a számos szellemi értéket, amiről eddig nem is tudtunk, s nagyszerű körképet kapunk a romániai magyar szellemi élet aktuális problémáiról, gondjairól, örömeiről.

Szívesen olvasnánk a jövőben az *Utunk* évkönyve mellett a *Híd* vagy más nemzetiségi lapok hasonló mellékletét is.

JANKOVICS JÓZSEF